ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 5ης Ιουλίου 1967*

Στην υπόθεση 2/67,

που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, από το Ανώτατο Δικαστήριο του Λουξεμβούργου ως Ακυρωτικού Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιόν του, μεταξύ

Auguste de Moor, εμπορικού αντιπροσώπου,

και

Caisse de Pension des Employés Privés, νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου,

επικουρούμενου από τον δικηγόρο André Prost,

και που έχει ως αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως με την οποία ζητείται από το Δικαστήριο ν' αποφανθεί επί:

— της ερμηνείας του άρθρου 28, παράγραφος 1, στοιχείο β, του κανονισμού 3 του Συμβουλίου της ΕΟΚ,

— επικουρικά, επί της συμφωνίας της διατάξεως αυτής με το άρθρο 51 της Συνθήκης, στην περίπτωση που η διάταξη αυτή θα μπορούσε να εφαρμοστεί ανεξάρτητα από το άρθρο 27,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους A. Trabucchi (πρόεδρο τμήματος), Πρόεδρο, R. Monaco, πρόεδρο τμήματος, A. M. Donner, E. Lecourt (εισηγητή) και W. Strauss, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: K. Roemer
γραμματέας: A.van Houtte

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

(το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

Με απόφαση της 5ης Ιανουαρίου 1967, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 23 του ίδιου μήνα, το Ανώτατο Δικαστήριο του Λουξεμβούργου, ως Ακυρωτικό Δικαστήριο, υπέβαλε το ερώτημα «εάν το άρθρο 28, παράγραφος 1, στοιχείο β, του κανονισμού 3 του Συμβουλίου της ΕΟΚ περί της κοινωνικής ασφαλίσεως των διακινουμένων εργαζομένων, της 25ης Σεπτεμβρίου 1958, εφαρμόζεται για τον καθορισμό του ύψους της συντάξεως γήρατος που οφείλει το Ταμείο Συντάξεων των ιδιωτικών υπαλλήλων του Λουξεμβούργου (Caisse de pension des employés privés à Luxembourg), ακόμη και στην περίπτωση που η εφαρμογή αυτή δεν θα είχε ως αποτέλεσμα την απόκτηση, τη διατήρηση ή την ανάκτηση του δικαιώματος παροχών που αναφέρονται στο άρθρο 27, παράγραφος 1 του εν λόγω κανονισμού 3, και επικουρικά, εάν το άρθρο 28 του ίδιου κανονισμού 3, εφόσον θεωρηθεί ότι ισχύει αδιακρίτως, ακόμη και χωρίς να συντρέχει περίπτωση αποκτήσεως, διατηρήσεως ή ανακτήσεως του δικαιώματος παροχών, παραμένει σύμφωνο με τη διάταξη που αποτελεί το έρεισμα του εν λόγω άρθρου 28, δηλαδή το άρθρο 51 της Συνθήκης της Ρώμης της 25ης Μαρτίου 1957 και συνεπώς έχει πλήρη ισχύ».

Το ερώτημα που τίθεται έτσι, στο πλαίσιο ενός εθνικού συστήματος με περιόδους ασφαλίσεως, που χορηγεί συνταξιοδοτικό δικαίωμα μετά τη συμπλήρωση μακράς διάρκειας καταβολής εισφορών, αφορά την ενδεχόμενη επίδραση, επί των δικαιωμάτων του εργαζομένου, περιόδων που πραγματοποιήθηκαν σε τρία κράτη μέλη και θεμελιώνουν, αφενός, συνταξιοδοτικό δικαίωμα στο Λουξεμβούργο βάσει του εθνικού μόνο δικαίου, αφετέρου στο Βέλγιο, βάσει του

εθνικού μόνο δικαίου, δικαίωμα η άσκηση του οποίου θα εξαρτιόταν από την παύση οποιασδήποτε εργασίας, τέλος δε, στη Γερμανία συνταξιοδοτικό δικαίωμα διά του συνυπολογισμού των περιόδων που προβλέπει το άρθρο 27 του κανονισμού 3.

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

Επικρίνοντας την απόφαση του εν λόγω δικαστηρίου, το Ταμείο Συντάξεων των ιδιωτικών υπαλλήλων του Μεγάλου Δουκάτου αρνείται την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να κρίνει την υπόθεση και υποστηρίζει ότι πρόκειται για ερμηνεία όχι του κοινοτικού δικαίου, αλλά του βελγικού νόμου.

Δεδομένου ότι υποβλήθηκε κανονικά, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης, στο Δικαστήριο αίτηση που αφορά την ερμηνεία και το κύρος του κανονισμού 3 του Συμβουλίου, οι παρατηρήσεις του Ταμείου αυτού δεν ευσταθούν.

Ακόμη περισσότερο δεν έχει σημασία ούτε το γεγονός ότι ο δικαιούχος θα μπορούσε, σταματώντας κάθε δραστηριότητα, να επιτύχει την καταβολή της βελγικής συντάξεως ούτε το γεγονός ότι οι περισσότερες περίοδοι εργασίας και εισφορών ήταν προγενέστερες των κοινοτικών διατάξεων για την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων.

Στο πλαίσιο του άρθρου 177, το Δικαστήριο δεν καλείται να κρίνει μία συγκεκριμένη υπόθεση, αλλά ν' αποφανθεί επί της ερμηνείας ή του κύρους των κοινοτικών κανόνων, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που δέχτηκε ο εθνικός δικαστής.

Συνεπώς είναι αρμόδιο ν' απαντήσει στο υποβληθέν ερώτημα.

Επί της ερμηνείας και συγχρόνως επί του κύρους του άρθρου 28, παράγραφος 1, του κανονισμού 3

Το άρθρο 28, παράγραφος 1, του κανονισμού 3, του οποίου ζητείται η ερμηνεία, προβλέπει την εκκαθάριση, με τη διαδικασία του αναλογικού επιμερισμού (στοιχείο β) των «παροχών επί των οποίων έχουν δικαίωμα ο ασφαλισμένος του άρθρου 27 ή οι επιζώντες αυτού».

Το υποβληθέν ερώτημα αφορά το αν η διαδικασία αυτή εφαρμόζεται σ' ένα κράτος όπου το συνταξιοδοτικό δικαίωμα παρέχεται ήδη από μόνη την εσωτερική νομοθεσία και όπου, κατά συνέπεια, δεν απαιτείται ο συνυπολογισμός των περιόδων που προβλέπει το άρθρο 27, παράγραφος 1.

Το επικουρικό σκέλος του ίδιου ερωτήματος ως προς το αν οι διατάξεις αυτές συμβιβάζονται με το άρθρο 51 της Συνθήκης, δεν μπορεί να διαχωριστεί από την αιτούμενη ερμηνεία, διότι ο κανονισμός 3 έχει ως θεμέλιο, πλαίσιο και όρια, τις επιταγές των άρθρων 48 έως 51 της Συνθήκης, την εφαρμογή των οποίων έχει ως αντικείμενο.

Σύμφωνα με τη διατύπωση του άρθρου 51 της Συνθήκης, οι κανονισμοί που πρέπει να εκδοθούν σε εφαρμογή του νομοθετικού αυτού κειμένου πρέπει να θεσπίζουν «τα αναγκαία μέτρα για την εγκαθίδρυση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων», καθιερώνοντας ιδίως ένα σύστημα που να εξασφαλίζει την απόκτηση και τη διατήρηση του δικαιώματος παροχών για τους εργαζομένους.

Οι διατάξεις αυτές, που αποσκοπούν να ευνοήσουν από ορισμένες απόψεις τον διακινούμενο εργαζόμενο σε σχέση με την κατάσταση που θα προέκυπτε γι' αυτόν αν εφαρμοζόταν αποκλειστικά το εσωτερικό δίκαιο, και που τουλάχιστον προστατεύουν τα δικαιώματά του, δεν προσφέρονται για ερμηνεία που θα ήταν αντίθετη προς τον σκοπό αυτό.

Το άρθρο 51 της Συνθήκης δεν αποσκοπεί πρώτα να εξασφαλίσει ίση κατανομή των παροχών μεταξύ φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως, αλλά να προσφέρει στον εργαζόμενο που κινδυνεύει να χάσει μία περίοδο εισφορών ανεπαρκή για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, τη δυνατότητα ν' αποφύγει την απώλεια αυτή διά του συνυπολογισμού, του οποίου η έννοια προβλέπεται μόνο από το εν λόγω νομοθετικό κείμενο.

Αν οι εκτελεστικοί κανονισμοί μπόρεσαν, βάσει της διατάξεως αυτής, να διαμορφώσουν μία διαδικασία αναλογικού επιμερισμού, αυτό επήλθε ως αναγκαία συνέπεια του συνυπολογισμού, εκεί όπου αυτός απαιτούσε να καθορίζει ένας κανόνας το ύψος της παροχής, που, διαφορετικά, θα κινδύνευε να μη μπορεί να υπολογιστεί.

Ο αναλογικός επιμερισμός εμφανίζεται έτσι ως αναπόσπαστο στοιχείο της διαδικασίας συνυπολογισμού.

Δεν είναι συνεπώς δυνατόν ν' ανευρεθεί στη Συνθήκη, η οποία σιωπά επ' αυτού, το θεμέλιο ενός γενικευμένου αναλογικού επιμερισμού.

Ο κανονισμός 3 δεν θέσπισε κοινό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως που να δίδει στον δικαιούχο παροχών μία μοναδική αξίωση, υποκείμενη σε απλό επιμερισμό μεταξύ εθνικών φορέων, αλλά επέτρεψε τη διατήρηση χωριστών συστημάτων που γεννούν χωριστές αξιώσεις έναντι χωριστών φορέων, κατά των οποίων ο δικαιούχος έχει άμεσες αξιώσεις δυνάμει είτε μόνου του εσωτερικού δικαίου, είτε του εσωτερικού δικαίου που συμπληρώνεται εφόσον απαιτείται από το σύστημα συνυπολογισμού των περιόδων που προβλέπει το άρθρο 51 της Συνθήκης.

Η ίδια η διατύπωση του άρθρου 28 επιτρέπει αμφιβολίες ως προς το αν το νομοθετικό αυτό κείμενο αποσκοπεί ν' αποσπάσει τον αναλογικό επιμερισμό που καθιερώνει από τον συνυπολογισμό των περιόδων που τον στηρίζει και να γενικεύσει την εφαρμογή του.

Αυτή η αμφιβολία δεν μπορεί να αρθεί με διασταλτική ερμηνεία, που, εξάλλου, θα προσέκρουε στο πλαίσιο και στα όρια του άρθρου 51 της Συνθήκης.

Υποστηρίζεται ότι, για ν' αποφευχθεί η σώρευση αδικαιολόγητων πλεονεκτημάτων και να εξασφαλιστεί η κατανομή των βαρών μεταξύ των φορέων που οφείλουν παροχές, το άρθρο 28 θα μπορούσε να εφαρμοστεί σ' ένα κράτος όπου το άρθρο 27 δεν εφαρμόζεται, εφόσον πρέπει να εφαρμοστεί σ' άλλο κράτος.

Εντούτοις, μη απαγορευόμενη από κανένα νομοθετικό κείμενο, αλλά αντίθετα προβλεπόμενη ειδικά στο άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 3, η σώρευση των συντάξεων δεν συνιστά από μόνη της αναγκαστικά κατάχρηση.

Δεν συνιστά πλεονέκτημα αντίθετο προς τον κοινοτικό κανόνα η σώρευση μίας παροχής, που χορηγείται δυνάμει του εσωτερικού μόνο δικαίου βάσει περιόδων εθνικών εισφορών, με μία άλλη παροχή που χορηγείται σε άλλο κράτος, με τη βοήθεια συνυπολογισμού, εφόσον, όπως απαιτεί το άρθρο 27, οι περίοδοι «δεν επικαλύπτονται».

Ναι μεν ο συνυπολογισμός έχει το πλεονέκτημα ότι θεμελιώνει συνταξιοδοτικό δικαίωμα, που χωρίς αυτόν, δεν θα υπήρχε, η σύνταξη όμως αυτή υπολογίζεται ανάλογα με την περίοδο μόνο που πραγματοποιείται στο εν λόγω κράτος μέλος, χωρίς να λαμβάνονται καθόλου υπόψη στο στάδιο του υπολογισμού οι περίοδοι που πραγματοποιήθηκαν αλλού.

Σε συστήματα με περιόδους που χορηγούν συνταξιοδοτικό δικαίωμα μετά τη συμπλήρωση σημαντικής ελάχιστης διάρκειας εισφορών, η παροχή αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί καταχρηστική σώρευση με άλλη παροχή που χορηγείται άμεσα σ' άλλο κράτος μέλος βάσει μόνο του εσωτερικού δικαίου και μόνο της περιόδου που πραγματοποιήθηκε στο κράτος αυτό.

Μία διαφορετική ερμηνεία των επιμάχων διατάξεων θα μπορούσε να οδηγήσει, σε περιπτώσεις σαν την προκειμένη, αφενός στο να διαπιστωθεί η εξαφάνιση των αποτελεσμάτων μιας από αυτές τις περιόδους, λόγω ενός κανόνα εσωτερικού δικαίου που απαγορεύει τη σώρευση συντάξεως και μισθού, και αφετέρου στο να επιτραπεί, σ' άλλο κράτος, στο οποίο γεννάται συνταξιοδοτικό δικαίωμα από μόνο το εθνικό δίκαιο, να ληφθεί υπόψη η εν λόγω περίοδος, με το επιχείρημα ότι συνυπολογισμός και αναλογικός επιμερισμός ήταν απαραίτητος σ' ένα τρίτο κράτος.

Οι παρατηρήσεις αυτές ισχύουν ακόμη και στην περίπτωση που το όφελος που αντλεί ο ασφαλισμένος από την εφαρμογή του άρθρου 27 σ' ένα κράτος είναι μεγαλύτερο από τη ζημιά που θα υφίστατο αν ένα άλλο κράτος εφάρμοζε το άρθρο 28 χωρίς ανάγκη να προσφύγει στο άρθρο 27.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

έχοντας υπόψη τα διαδικαστικά έγγραφα,

αφού άκουσε την έκθεση του εισηγητή δικαστή, τις προφορικές παρατηρήσεις της Επιτροπής της ΕΟΚ και των διαδίκων της κύριας δίκης, καθώς και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα,

έχοντας υπόψη τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της ΕΟΚ ιδίως τα άρθρα 48 έως 51 και 177, το Πρωτόκολλο περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ και ιδίως το άρθρο 20, τον κανονισμό 3 του Συμβουλίου της ΕΟΚ περί της κοινωνικής ασφαλίσεως των διακινουμένων εργαζομένων (*Journal Officiel* της 16ης Δεκεμβρίου 1958, σ. 561 επ.) και ιδίως τα άρθρα 11, 27 και 28, και τον Κανονισμό Διαδικασίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,

κρίνοντας επί των προδικαστικών ερωτημάτων που του υπέβαλε, με απόφαση της 5ης Ιανουαρίου 1967, το Ανώτατο Δικαστήριο του Λουξεμβούργου, ως Ακυρωτικό Δικαστήριο, αποφαίνεται:

Οι εισαγωγικές διατάξεις και το στοιχείο β της πρώτης παραγράφου του άρθρου 28 του κανονισμού 3 δεν εφαρμόζονται για τον καθορισμό του ύψους μιας συντάξεως γήρατος που θεμελιώνεται βάσει περιόδου εισφορών και προκύπτει από το εθνικό μόνο δίκαιο, χωρίς προσφυγή στο άρθρο 27, αυτό δε εφόσον η περίοδος αυτή εισφορών δεν χρησιμεύει συγχρόνως για τον καθορισμό του ύψους άλλων συντάξεων σε άλλα κράτη μέλη.

Κρίθηκε στο Λουξεμβούργο στις 5 Ιουλίου 1967.

Trabucchi Monaco Donner

Lecourt Strauss

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 5 Ιουλίου 1967.

Ο Γραμματέας
A.van Houtte

Ο Πρόεδρος
A. Trabucchi